

**ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА
[ПРОБЛЕМЫ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ /
PROBLEMS OF LITERATURE AWARENESS]**

УДК 821.112.2(436)

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 24.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 01.02.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.06 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.04>

**МЕТАМОРФОЗИ ЖАНРУ. ПСИХОГРАМА СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ (НА
МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ТИША» ТОМАСА РААБА)**

I. П. Мегела (м. Київ, Україна)

imegela@ukr.net

доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Стаття присвячена проблемі жанрової гібридизації роману «Тиша. Хроніка одного вбивці» сучасного австрійського письменника Томаса Рааба. Аналізується композиція і структура роману як «тексту в русі», як становлення буття. Висвітлюється проблема суб'єкту в контексті концепції владного дискурсу, маргінальності, номадизму Мішеля Фуко. Розкривається зміст фіналу роману як апофеозу мук творчості, сублімації почуттів, як народження художнього твору і водночас як «смерті автора», який виставляє напоказ дискурси, відповідальні за виробництво тексту, що приписується йому.

Ключові слова: жанрова гібридизація, суб'єкт, становлення, серійний вбивця, тиша, смерть, слово, номадизм, вислизання, ідентифікація, самоідентифікація «смерть автора».

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psychograma seriijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

**МЕТАМОРФОЗЫ ЖАНРА. ПСИХОГРАММА СЕРИЙНОГО УБИЙЦЫ (НА
МАТЕРИАЛЕ РОМАНА «ТИШИНА» ТОМАСА РААБА)**

И. П. Мегела (г. Киев, Украина)

доктор филологических наук, профессор кафедры зарубежной литературы
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бул. Тараса Шевченко, 14

Статья посвящена проблеме жанровой гибридизации романа «Тишина». Хроника одного убийцы современного австрийского писателя Томаса Рааба. Анализируется композиция и структура романа как «текста в движении», как становление бытия. Освещается проблема субъекта в контексте концепции собственного дискурса, маргинальности, номадизма Мишеля Фуко. Раскрывается содержание финала романа как апофеоза мук творчества, сублимации чувств, как рождение художественного произведения и одновременно как «смерти автора», который выставляет напоказ дискурсы, ответственные за производство текста приписываемые ему.

Ключевые слова: жанровая гибридизация, субъект, становления, серийный убийца, тишина, смерть, слово, номадизм, выскальзывание, идентификация, самоидентификация «смерть автора».

**GENRE METAMORPHOSIS. PSYCHOGRAM OF SERIAL KILLER (BASED
ON THOMAS RAAB NOVEL “SILENCE”)**

I. P. Megela (Kyiv, Ukraine)

Doctor of Science (Philology), Professor, Head of Foreign Literature Department
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article is devoted to the problem of genre hybridization in the novel “Silence. One Killer Chronicle” by modern Austrian writer Thomas Raab. The composition and structure of the novel as a “text in motion”, as becoming of being has been analyzed. The problems of an individual in the context of authoritative power discourse,

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)
[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]
(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

marginality, Michel Focault's nomadism have been elucidated. The final of the novel's content has been revealed as apotheosis of pain for creativity, feelings sublimation, as birth of an artistic piece and, at the same time, "death of the author", who exposes discourses, responsible for generating texts which are assigned to him.

Key words: genre hybridization, subject, becoming, serial killer, silence, death, word, nomadism, slippage, identification, self-identification, "death of author".

Як відомо, характерними ознаками поетики постмодернізму є прояв нових гібридних літературних форм, цитатно-пародійна дво- і багатомовність, фрагментарність, розчинення «голосу автора» у дискурсах, гра з «мерехтливими» культурними знаками і кодами і т. д. «Постмодерністська думка прийшла до висновку, що все те, що приймається за дійсність, насправді є не що інше, як уявлення про неї, що залежить до того ж від точки зору, яку вибирає читач», – стверджує І. Ільїн [6]. З цього випливає, що сприйняття людини приречене на «мультиперспективізм», на ряд ракурсів, який постійно і калейдоскопічно змінюється, і у своєму миготінні не дає можливості пізнати її сутність. «Постмодерністський письменник чи художник перебуває у становищі філософа: текст, який він пише, твір, який він створює, в принципі не підкоряється заздалегідь встановленим правилам, йому не можна виносити вирок, що не підлягає оскарженню, застосовуючи до нього загальновідомі критерії оцінки. Ці правила й категорії і є саме те, чого шукає сам твір мистецтва» [9].

Об'єктом нашого дослідження є роман «Таша. Хроніка одного вбивці» (2015 р.) сучасного австрійського письменника Томаса Рааба, а **предметом** є – розкриття зазначеної проблематики в цілому і жанрової гібридизації, зокрема, а також проблема суб'єкта, який існує як становлення і буття становлення. **Новизна** дослідження полягає в тому, що роман Томаса Рааба **вперше** прочитується з оперттям на методологію Мішеля Фуко про конституювання суб'єкта через опір буттю, маргінальність, номадизм.

Відповідаючи на запитання кореспондента журналу про появу задуму свого нового роману, Томас Рааб сказав тоді «Ця історія, чи точніше головна постать, хвилює мою уяву вже багато років. Чоловік, який народився з гіперчутливим слухом та з пристрасним прагненням тиші. це була б історія, яку я прочитав би. залюбки. І відтоді ця історія мене вже не відпускала. Байдуже, щоб я не робив, мені на гадку завжди приходив той мовчазний парубок. І після того, як я випадково став письменником, я зрозумів, що мушу написати її від душі» [19]. При цьому письменник наголосив на муках творчості, які він відчував при написанні цього твору і на справжньому визволенні, яке пережив, коли завершив написання тексту.

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)
 [Metamorfozy zhanru. Psyhograma serijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

В романі «Тиша» Рааб створив особливий художній простір для переживання незбагненого, сповненого внутрішньої логіки життєвого шляху протагоніста. Через образ Карла Гайдемана письменник подає інше, незвичне тлумачення таких понять і почуттів, як пристрасне бажання, любов, прощання, віра й родина. Його «герой» викликає при цьому не лише страх, відразу, але й зачудування і певне співчуття.

Роман «Тиша» поділений на 67 коротких розділів, які об'єднані у три частини (Віра, Любов, Надія). Слідкуючи за розгортанням тексту, читач не раз наштотується безпорадно на епізоди кривавого роману, становлення Карла Гайдемана як вбивці, закоханого юнака, ченця і судді.

Твір розпочинається з повідомлення про смерть протагоніста із заувагою, що то був «гарний день». Затим у ретроспективному викладі подається життєпис героя, що повинно сприяти віднайденню відповіді на запитання для кого саме цей день був «гарний»? Для героя? Для читача?

Оскільки про події розповідається з ретроспективної перспективи, викладена історія справляє враження своєрідного звіту і твір випромінює внаслідок цього неймовірну тишу, саме те, що й прагнув передати автор.

«Ця історія немов симфонія, кожен розділ, як окрема мелодія, – то як елегія, то як колискова, але завжди в душі ріано. Хочеться, щоб ця історія не мала того завершення, про яке провіщено вже на самому початку. Останнє збурення і затим заключний удар літавр. Тоді настає тиша – як на самому початку, але все ж з усвідомленням того, що все те, що міститься між початком і фіналом породило «нестихаюче відлуння» [17].

В анотації до твору влучно зазначено, що йдеться однак про шум світу на протигагу тиші і смерті у всіх їх проявах.

Обидва окреслені аспекти впливають з неймовірної історії життя протагоніста. Карл Гайдеман народився в невеличкому австрійському селі в родині галасливої екзальтованої матері і доброзичливого, але слабохарактерного батька. В цьому віддаленому селі наявні всі соціальні структури, що здатні зламати життя будь-якій чутливій натурі.

Річ у тім, що герой твору наділений гіперчутливим слухом. Від самого народження він безупинно репетує, оскільки не витримує найменшого шуму: його дратує геть усе – цвірінкання пташок, сюрчання коників, ба, навіть пульсування крові в людей. Малюк затихає лише тоді, коли опиняється в цілковитій тиші.

Звісно, його матір не може собі дати ради з таким дитям. Будь-які її спроби заспокоїти хлопчика закінчуються невдачею, більше того, викликають протидію, бо як тільки вона бере дитя на руки, воно починає репетувати ще дужче.

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Зневірені та пригнічені батьки вирішують ізолювати сина від зовнішнього світу, обладнавши для нього кімнатку у цоколі власного будинку. Шкільну програму Карл засвоює вдома з допомогою вчителя-пенсіонера в інвалідному візку. Хоча хлопчик багато читає, але, здобуваючи знання про навколишній світ у такий спосіб, він однак не отримує морально-етичного виховання, не засвоює норм і правил поведінки в соціумі і, як наслідок, виростає інтравертом, соціопатом.

Вже з дитячих літ Карл – маргінал, примарна тінь. об'єкт співчуття демон. Він соромиться розмовляти і через те до нього ставляться як до німого.

І тут настає потрясіння: На очах у 9-ти річного Карла мати вчиняє суїцид, не витримавши відчуження з боку сина та осуду односельців за свій любовний зв'язок з сільським лікарем: вона втопилася в озері. Карл ніяк не може збагнути, що ж відбулося насправді: він збентежений і водночас зачудований умиротвореним обличчям мертвої матері. На цій підставі він робить висновок, що смерть може приносити також умиротворення, спокій, тишу.

Отож, він покидає свою кімнатку і стає блукати вночі селом немовби якась примара, підслуховуючи розмови, сімейні чвари, пізнаючи екзистенційні проблеми односельців.

Вже перше вбивство, скоєне Карлом, наводить його на думку, що смерть – це щось заспокійливе, позитивне, оскільки вона упокорює людину і, виходячи з такого сприймання, він намагається самотужки розібратися у метафізиці цього явища. «О, прийди смерте, брате сну» – співається в одному з відомих хоралів Й-С. Баха. Отож, для Карла смерть не є чимось жахливим, для нього з нею асоціюється абсолютна тиша й умиротворення. Чому б тоді йому не взяти на себе роль янгола смерті та не стати звільняти людей від їх земних страждань?

На перший погляд маємо сюжет про дурника, який прагне Добра, але чинить Зло, оскільки не усвідомлює неправомірності своїх діянь. Поступово Карл вчиться вмінню безшумно підкрадатися до своїх жертв і потім вбивати їх. Таємничі вбивства, криваві оргії з тваринами викликають паніку, а потім і лють мешканців тихого Єттенбрума, які вимагають лінчування зловмисника. Переслідуваний односельцями, детективом поліції, Карл змушений тікати з рідних місць. Однак він і далі продовжує свою криваву справу в інших краях, перетворюючись поступово на серійного вбивцю.

Проте Карл – не монстр, позбавлений почуттів: він вбиває, не віддаючи собі звіту у скоєному. Здається, що позбавлений емоцій безжалісний юнак завдяки своєму гіперчутливому слуху знає про людей те, що для інших залишається прихованим, йому відомі їхні турботи, печалі, пристрасні бажання, він і справді вірить у те, що позбавляє їх від фізичних і психічних страждань, коли вкорочує їм життя.

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)

[Metamorfozy zhanru. Psyhograma serijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Про його почуття у романі мовиться лише побіжно. Промовистим є однак такий факт: Карл носить з собою скляну коробочку, в якій зберігає серце бабусі як подарунок його батькові (адже йому не раз доводилося чути від дорослих такі слова: «Дитина навек залишається в серці матері»). Він навіть пишається тим, що подарував бабусі її дідушеві одночасну смерть (хіба вони самі цього не хотіли?) І врешті-решт він усвідомлює зміст підслуханих слів свого батька, який пошепки назвав колись одному з своїх односельців сина «бестією».

Важливе смислове наповнення несуть вже самі назви трьох головних частин твору – «Віра», «Надія» і «Любов», – означені так відповідно до біблійних чеснот. Карл не засвоїв божі заповіді у батьківському домі і тому його погляд на світ викривлений. Так само деформованим є його розуміння права, правди і кривди, добра і зла. Тобто, формально, він – серійний вбивця, але без чітко вираженого мотиву своїх діянь.

Та до якого ж типу вбивць слід зарахувати Карла Гайдемана? До «візіонерів» – психотичних вбивць з клінічним маренням і галюцинаціями? Чи до «місіонерів» – убивць, які вважають себе месниками чи суддями, які очищають суспільство від «бруду»? Чи до розсудливих, які мають чіткий план як вистежувати і вбивати свої жертви? Адже він зводить зі світу лише тих, хто перебуває у постійному стресі, або невиліковно хворий, хто страждає від розладів у подружньому житті. Часом йому достатньо почути як свариться подружжя, іншим разом він готовий вбити будь-якого лиходія. Така його поведінка є, власне, самосудом, хоча сам Карл цього й не усвідомлює. Його моральний компас налаштований не так, як у звичайних людей. Але навіть і тоді: чи можна категорично стверджувати, що він вроджений вбивця?

Відповідь на це запитання прихована в епіграфі до другої частини твору: «Виграшні ситуації у прийнятті рішень це ті, в яких успіх окремої особи залежить не лише від власного рішення, але й від діянь інших людей, що зветься грою» (Теорія гри. Математика) [17, с. 112].

Роман «Тиша» – яскравий приклад новітнього потрактування тексту, що існує тут як становлення і як буття становлення, У.Еко, Ж.Делез, М.Мерло-Понті, Ю.Лотман послуговуються визначенням «рух тексту». М. Мерло-Понті, зокрема, вважає, що значення існує лише в русі [11]. У відомій праці Ю.Лотмана «Внутрі мислящих миров» є навіть окремий розділ «Текст в процесі руху автор-аудиторія, задум- текст» [10].

Однією з характерних властивостей культури є здатність породжувати явища, які випадають з неї. Яскравим прикладом такого трансгресивного явища можемо назвати феномен номадизму. «Номад – людина без місця, без мітки суспільства. Він

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

вислизає від нормативних установок, не вписується у суспільство, відкидається ним, і при цьому викликає до себе інтерес, а іноді навіть повагу [13, с.21].

«Номад – відображення бажання ідентичності, що складається з переходів, послідовних зрушень, змін координат, без есенціальної єдності і всупереч їй» [3, с. 138]. Ж. Лакан описує «ковзаюче означаюче», яке ніде не знаходить для себе однозначного зв'язку з означаючим, внаслідок чого породжує параноїдальне марення, всередині якого і відбувається становлення індивіда суб'єктом [8]. Найповніше концепт номадизму сформулював Ж.Делез у своїх розмислах про парадоксальну інстанцію смислу, що безперестанку переміщається між смислоутворюючими серіями, і про неукоріненість суб'єкта ні у фізичному, ні у соціальному бутті. Знаходячись у постійному вислизанні від будь-якої визначеності та дефініції, ця інстанція лише своєю відсутністю створює натяк на своє існування» [4, с.88].

Читачі роману Томаса Рааба є свідками того, як суб'єкт постійно вислизає від догмату «чистого мислення». І лише насильство, що набуває часом найжорстокіших форм, змушує його залишатися *res cogitans* (термін, введений Рене Декартом для опису феномену розуму. *Res cogitans* – мисляча субстанція – прим. І.Мегела).

Суб'єкт у романі Рааба – це вже мовби не людина, а якась гіпотетична «норма», шаблон, під який підігнаний конкретний індивід [5]. Індивід стає суб'єктом у момент спротиву владі і саме владний дискурс змушує його проявляти «турботу про себе» [7].

Спротив проявляється у втечі Карла в маргінальність, в його існуванні у зазорах між дискурсами. Його спротив – це «життя в бігах», номадизм, постійне переміщення у площині смислу. У ситуації «ось тут» він перебуває не реально, а віртуально. За Фуко маємо модель «плаского світу», в якому поверхнісні смисли не обмінюються на глибинні «сутності», а оскільки смисл немає коріння, він постійно ковзає цією поверхнею смислу [14]. Але номадизм – це не лише втеча суб'єкта, його вислизання від раціонального дискурсу – це ще й «смерть автора» [2].

Життєвий шлях Карла позначений багатьма перипетіями, різкими поворотами, в ньому мало радісних моментів, хіба що за виїнятком зустрічі з дівчиною, образ якої він носить у своєму серці до останнього подиху. Знайомство з Марією, глухонімою дівчиною, принесло Карлу відчуття того, що він нарешті знайшов споріднену душу. Символічно, що вони обоє добре розуміють одне одного без слів, Карл захоплений вродою Марії, її життєрадісністю. Проте він не може захистити дівчину від тиранії її батька і через те змушений вдатися до крайньої міри – вбити її мучителя. Однак ця спроба виявилася невдалою, батько Марії вижив, хоча й залишився калікою на все життя. Образ Марії – своєрідне віддзеркалення душі героя. Карл не може забути дівчину і після того, як змушений покинути ту місцевість, де вона мешкала.

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel "Silence") (in Ukrainian)
 [Metamorfozy zhanru. Psihograma seriijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Змученого, виснаженого фізичними і психічними поневіряннями, Карла знайшли згодом ченці одного з гірських монастирів Італії. Там він видавав себе за глухонімого, не реагував на звертання польською російською мовами, але ченці, змилювалися над дивовижним чужинцем і надали йому прихисток. де він знайшов спокій й умиротворення. Лише два його покровителі – ченці Алоїс і Паоло – розуміють причини справжніх страждань Карла і знаходять з ним спільну мову. Символічним є те, що на знак свого нового народження, герой отримує нове ім'я – брат VITUS (тобто життєдайний – прим. І. Мегела). Через деякий час він стає своєрідним янголом миротворення і провідником смерті у притулку для літніх людей, яким опікуються ченці монастиря.

В цей період з Карлом відбувається чергова метаморфоза: він перероджується на дивовижного митця, який у своїх різьбярських фігурках й малюнках відтворює образ Марії, а подеколи й лики своїх жертв. Після смерті свого ментора Карл вирішує повернутися до Австрії, маючи надію, що там йому пощастить віднайти кохану Марію..

Вирізняє роман однак не так сам його зміст, як спосіб, в який письменник описує життя вбивці, а саме – спокійний тихий тон, що засвідчує вже сама назва твору.

Тиша – «хода дива», синонім таємниці, сутність якої принадна, але прихована від людського осягнення. В романі Рааба тиша – це не лише фізико-акустичне явище, а й універсальна категорія, складова частина філософії світобудови, філософських антиномій: статика – динаміка, спокій – рух, космос – хаос, життя-смерть [12].

У третій заключній частині роману тиша сприймається як символ Абсолюту, Першообразу світу. вона служить означенням переходу до сфери сакрального. Мовчання, тиша пов'язані тут з проявом метафізичних сутностей: Бога, Тонкого Світу, джерела і мети духовного життя. Мовчання символізує тут сокровенність, духовне сходження, самопізнання, «розумне творення».

Потрапивши до чужомовного середовища, з хаосу буття до впорядкованого простору, Карл немовби заново освоює другу сигнальну систему.

1. СПОЧАТКУ БУЛО СЛОВО, і слово було у Бога, і Слово було Бог [1];
2. Усе через Нього почало бути, і без Нього ніщо не почало бути, що почало бути;
3. У ньому було життя, і життя було світлом для людей Слово не лише сотворило, але ВОНО і зберігає життя сотвореного;
4. І світло в пітьмі сяє, і пітьма не огорнула його;
5. Був чоловік, посланий від Бога, ім'я йому Іван;

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanctics>

- Повернувшись в рідні краї, Карл відтворює у свідомості окремі моменти свого поминалого життя, наповнюючи спогади підсвідомими бажаннями материнської любові, порозуміння, затишку, родинного тепла. Однак, змінити щось у минулому неможливо. Єдиний спосіб зафіксувати прожите – це створити художній твір, який міг би упокорити творчий дух і дозволив би досягти абсолютної тиші. І раптом йому ввижається у вікні будинку жіноча постать (Марія), яка тримає на руках новонароджену дитину. Це її дитина, його дитина, народжена з сублімації почуттів. І в цей момент Карлу розкривається зміст слів ченця Паоло: «Подаруй собі дівчину і бережи її». Але цією дівчиною стала не Марія. То хто ж тоді? Відповідь закладена у посвяті автора до роману: «Анні, Тому, що ти така, як я. З любов'ю, твій тато».

68

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Останні рядки твору – квінтенсенція загального змісту. Тоді й стає зрозуміло, хто ж та дівчина, що її чернець Паоло заповів Карлу всіляко берегти.

Анна, яке гарне ім'я, Анна

Який чистий твій голос

Який сильний твій крик,

Який великий твій біль

Навчися терпіти його у світі. Дай себе втішати тихою любов'ю матері, турботою батька і моєю.

Мені пора йти

Заповнити останні сторінки. Привести все до завершення,

Озирнутися назад, на все, на тебе Анно, і знати

Сьогодні гарний день Твій прихід. Моє прощання.

Щастя тобі, моя дитино [17, с. 357-358].

Роман «Тиша» – яскравий приклад гібридизації пригодницького жанру (Томас Рааб – автор шести популярних детективних романів – прим. І.Мегела). В ньому вдало поєднані любовна історія, хроніка сільського життя, роман становлення, психологічна драма.[18]. Це ще й фіктивний життєпис серійного вбивці, незвичайної людини, наділеної гіперчутливим слухом і, легенда його життя, сповненого душевних мук і страждань. У романі Рааба наявні мотиви класичного роману жахів («Франкенштайн» М.Шеллі), творів німецьких романтиків (Г.Клайст), міфу про Каспера Гаузера, детективного роману (Фрідріх Дюрренматт «Обіцянка») Роман «Тиша» – це також трансформація психологічного трилера в контексті проблеми символізації митця і його стосунків зі світом («Парфюмер» Патріка Зюскінда, «Сестра с ну» Роберта Шнайдера) [15].

Мова твору хоча й дещо старомодна, вдало відтворює багатошаровість смислу того, що знаходить відображення. Читач настільки «втягується» в текст, що відбувається розмивання межі між суб'єктом й об'єктом, що приводить до «розчеплення» особи читача, який коливається у своєму сприйнятті між непорозумінням, співчуванням, страхом, будучи подивованим новим пізнанням, що його він набуває в процесі розкодування тексту. Маємо різні рівні ідентифікації – від «наївного» сприймання до більш високих рівнів літературної рецепції, на яких і відбувається формування нового естетичного досвіду. Поетичний, філософський зміст потребує значної концентрації думки. Посвята, епіграфи до кожної частини, чіткі назви підрозділів, попри певну колажність, не дають роману розпастися на окремі фрагменти. Навпаки, вони роблять текст цілісним і завершеним, що безумовно, є

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)

[Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]

(Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

вагомим досягненням Томаса Рааба як творця віртуозної композиції і майстра художнього стилю.

Література

1. Від Івана, розділ 1, пер. на укр. І. Огієнка. *Біблія Онлайн* <https://bibleonline.ru/bible/ukr/43/01/>
2. Барт Р. Смерть автора. *Избранные работы: Семиотика: Поэтика*. – М.: Прогресс, 1994. 615 с.
3. Брайдотти Р. *Путем номадизма. Введение в гендерные исследования*. Часть II. Хрестоматия. СПб, Алетейя, 2001. – С. 136-163
4. Делёз Ж. Логика смысла, пер. с фр. Я. Я. Свирского. – М.: Раритет, 1998.
5. Дьяков А.В. Мишель Фуко: о «смерти человека», о свободе и о «конце философии». *Вестник истории и философии КГУ* 2. Серия «Философия» (2008), доступу: www.jkhora.narod.ru/foucault001.pdf
6. Ильин И. *Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм*. – М., 1996, доступ: lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
7. Курочкина Л.Я., Первушкина В. Концепция власти в Мишеля Фуко. *Вестник Воронежского государственного технического университета, Философия*, 2013.
8. Лакан Жак. *Инстанция буквы, или судьба разума после Фрейда*, пер. с фр. – М.: Русское феноменологическое общество, изд-во «Логос», 1997. – 184 с., доступ lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
9. Лиотар, Жан-Франсуа. *Состояние постмодерна* (1979), пер. с франц. Н. А. Шматко, «Институт экспериментальной социологии», М., АЛЕТЕЙЯ, СПб, 1998, доступ lib.ru/CULTURE/LIOTAR/liotar.txt_with-big-pictures.html
10. Лотман Ю.М. *Внутри мыслящих миров. Человек-текст-семиосфера-история*. – М.: Языки русской культуры, 1996. – 464 с.
11. Мерло-Понти. *Знаки*, пер. с фр. И. С. Вдовина. – М., 2001.
12. Некрасова И. *Целая вселенная: К проблеме исследования поэтики тишины* 3, доступ soundmuseumspb.ru/gezeta/42-articles/1202-inna-nekrasova
13. Новиков Е. В. *Лики ностальгии. Человек* 3 (2006): 21-31
14. Фуко М. *Воля к истине. По ту сторону знания, власти и сексуальности*. – М.: Ad Marginem, 1996. – 448 с
15. Die Presse 18/01/2015 1`6 Salzburger Nachrichten 28.01.2015
16. Salzburger Nachrichten 28.01.2015
17. Raab. Thomas .Still. Chronik eines Morders-Munchen: Droemer Verlag< 2016.
18. Westdeutsche Allgemeine 17/04/2015
19. Volker Stephan im interview mit Thomas Raab – Bücherkaffee, доступ <https://buecherkaffee.de> > Interview

(Problems of literature awareness)

Genre metamorphosis. Psychogram of serial killer (based on Thomas Raab novel “Silence”) (in Ukrainian)
 [Metamorfozy zhanru. Psyhograma serijnogo vbyvci (na materiali romanu «Tysha» Tomasa Raaba)]

© Megela I. P. [Megela I. P.] imegela@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

References

1. Vid Ivana, rozdil 1, per. na ukr. I. Ogijenka. *Biblija Onlajn* <https://bibleonline.ru/bible/ukr/43/01/>
2. BartR. Smert' avtora. *Izbrannye raboty: Semiotika: Pojetika*. – M.: Progress, 1994. 615 s.
3. Brajdotti R. *Putem nomadizma. Vvedenie v gendernye issledovanija*. Chast' II. Hrestomatija. SPb, Aletejja, 2001. – S. 136-163
4. Deljoz Zh. *Logika smysla*, per. s fr. Ja. Ja. Svirskogo. – M.: Raritet, 1998.
5. D'jakov A.V. Mishel' Fuko: o «smerti cheloveka», o svobode i o «konce filosofii». *Vestnik istorii i filosofii KGU* 2. Serija «Filosofija» (2008), dostup: www.jkhora.narod.ru/foucault001.pdf
6. Il'in I. Postrukturalizm. Dekonstruktivizm. Postmodernizm. – M., 1996, dostup: lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
7. Kurochkina L.Ja., Pervushkina V. Konceptija vlasti v Mishelja Fuko. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo tehničeskogo universiteta, Filosofija*, 2013.
8. Lakan Zhak. *Instancija bukvy, ili sud'ba razuma posle Frejda*, per. s fr. – M.: Russkoe fenomenologičeskoe obshhestvo, izd-vo «Logos», 1997. – 184 s., dostup lib.ru/CULTURE/ILIN/poststrukt.txt_with-big-pictures.html
9. Liotar, Zhan- Fransua. *Sostojanie postmoderna* (1979), per. s franc. N. A. Shmatko, «Institut jeksperimental'noj sociologii», M., ALETEJJa, SPb, 1998, dostup lib.ru/CULTURE/LIOTAR/liotar.txt_with-big-pictures.html
10. Lotman Ju.M. *Vnutri mysljashhih mirov. Chelovek-tekst-semiosfera-istorija*. – M.: Jazyki russkoj kul'tury, 1996. – 464 s.
11. Merlo-Ponti. *Znaki*, per. s fr. I. S. Vdovina. – M., 2001.
12. Nekrasova I. *Celaja vselejnaja: K probleme issledovanija pojetiki tishiny* 3, dostup soundmuseumspb.ru/gezeta/42-articles/1202-inna-nekrasova
13. Novikov E. V. Liki nostalgii. *Chelovek* 3 (2006): 21-31
14. Fuko M. *Volja k istine. Po tu storonu znanija, vlasti i seksual'nosti*. – M.: Ad Marginem, 1996. – 448 c
15. Die Presse 18/01/2015 1`6 Salzburger Nachrichten 28.01.2015
16. Salzburger Nachrichten 28.01.2015
17. Raab. Thomas .Still. *Chronik eines Morders-Munchen*: Droemer Verlag< 2016.
18. Westdeutsche Allgemeine 17/04/2015
19. Volker Stephan im interview mit Thomas Raab – Bücherkaffee, доступ <https://buecherkaffee.de> › Interview

© Мегела І. П. [Мегела И. П.] imegela@ukr.net

Метаморфози жанру. Психограма серійного вбивці (на матеріалі роману «Тиша» Томаса Рааба) (Українською)
 [Метаморфозы жанра. Психограмма серийного убийцы (на материале романа «Тишина» Томаса Рааба) (На укр. яз.)]
 (Проблеми літературознавства [Проблемы литературоведения])